

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Mataeologia Labadiana: Das ist; Widerhohltes und vermehrtes Bedencken/ Was nach anweisung der Heil. Göttl. Schrift und Gottseeligen Antiquität/ wie auch der gemeinen Evangelisch-Lutherischen/ ...

Nifanius, Christian

Bilefeldt, 1673

V. Donatistarum refutationem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-35601

V. Donatistarum refutationem.

Donatistis in Africa virus hæreticum spargentibus obviam est itum masculè à *Patribus Carthaginensibus & Hipponensibus*. Adversus illos, qui contendebant, nullibi esse amplius veram Ecclesiam nisi in illa parte Africae, in qua ipsi degerent, urget *Optatus* lib. II. inter cætera verba Patris cœlestis Filium Psalmo II. Sic alloquentis: *Dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terre: Et subjungit: Permittite Filium possidere concessa: Permittite Patri promissa complere. Cur ponitis metam? Cur figitis limites? Quid contra Christi merita militatis? Quum à Deo Patre Salvatori toto terra promissa sit, non est quicquam in aliqua parte terrarum, quod à possessione ejus videatur exceptum. Tota est donata terra cum gentibus totius orbis, Christo una possessio est. Hec probat Deus qui ait; Dabo Tibi gentes hæreditatem tuam & possessionem terminos terræ. Et in LXXI. Psalmo de ipso Salvatore sic scriptum est: Dominabitur à mari usque ad mare, & à fluminibus usque ad terminos orbis terræ. Pater dum donat, nihil excipit: Vos ut concedatis unciam totam libram auferre conamini. Anabaptismum item Donatistarum ita improbat *Optatus*, ut simul fateatur, Catholicos ne quidem illos rebaptizare, qui à Donatistis sint loti. Id o, inquit lib. V. cont. parmenian. quæries à vobis baptizatus aliquis ad nos transitum voluerit facere, venientem tota simplicitate suscipimus. Docet quoque ibidem baptismum non habere vim & efficaciam suam à dignitate ministri baptizantis, sed à Deo. Sordes, inquit, & maculas mentis lavare non potest, nisi qui ejusdem fabricator est mentis. Paulo post initium hujus libri dixerat: Quis nescit singulare baptismum virtutum esse vitam, criminum mortem, natiuitatem immortalem, cælestis regni comparationem, innocentie partem, peccatorum naufragium. Has res unicuique non ejusdem ei operarius, sed credentis fides, & Trinitas præstat. Post *Optatum* Donatistis*

Atis præcipuè sese opposuit *S. Augustinus*, varijs in locis, in-
 primis Tom. II. opp. epistol. CLXII. CLXV. CLXVI.
 Tom. VII. libris tribus contra epistolam *Parmeniani* Do-
 natistæ; libris tribus contra literas *Petilianæ*, libros IV.
 contra *Cresconium Grammaticum*, libris II. contra epist.
Gaudentij, lib VII de Baptismo contra Donatistas, lib. I.
 de unico Baptismo, contra *Petilianum*, lib. I. de unitate
 Ecclesiæ contra *Petilianum*, in breviculo collationis con-
 tra Donatistas, Post collatione contra Donatistas, gestis
 & sermone super eadem cum *Emerito* Donatistarum Epi-
 scopo, contra *Fulgentium* Donatistam &c: Hunc spe-
 ctant diversa Concilia adversus Donatistas celebrata.
 Primum congregatum fuit Romæ sub *Melchiade*, vel ut
Optatus eum vocat, *Miltiade* Episcopo. Postquam enim
Constantinus ad instantiam *Luciani*, *Digni*, *Hassutij*, *Ca-*
piani, *Fidentij* & aliorum, qui in ipso hæreseos hujus
 partu à *Donati* partibus erant, Romam ad *Melthiadem* E-
 piscopum & *Marcum* scripserat, Hi assumtis ex Gallia E-
 piscopis, *Rheticio* Augustodunensi, *Materno* Agrippinen-
 si, & *Marino* Arelatensi (quibus cum alij coivere qua-
 tuordecim Episcopi) causam *Cæciliani* per calumniam à
Donato oppressi, cognoverunt. Quia vero *Donatus* ad
 novam synodum provocabat, *Arelatensis* indicta est, cu-
 jus faciem depingit prolixè ipse *Constantinus* epistola ad
Christum Syracusiorum Episcopum apud *Eusebium* lib.
 X. Hist. cap. V. Conf. *Phil. Mornet* myster, iniquit. p. 42.
 edit. Salmur. an 1612. Nempe synodus hæc *Cæcilianum*
 innocentem judicavit, eosque qui cum *Donato* erant, ut
Calumniatores condemnavit. Postmodum Patres Afri-
 cani Carthagine varia Concilia instituerunt. Celebris
 est illa sub Imperatore *Honorio* *Collatio Carthaginensis* Ca-
 tholicos inter & Donatistas habita. Hanc ex *Augustino*
Baronius ad annum Chr. 411. num. 4. verissimè sic descri-
 bit: *Missus est anno superiori, ab imperatore Insignis Vir*
Marcellinus in Africam ad conciliandos cum Catholicis Dona-
tistas qui ejusdem Imperatoris rescriptum, quo juberentur
Donatistæ cum Catholicis ad conferendum de controversijs in-
ter eos diu versatis, in locum unum convenire primum garvit,
 sed

sed & dato post quatuor menses edito, decimo quarto Calendas Martias, ut collatio haberetur decimo quarto Calendas Iunias definiuit, idque ex Imperatoris jussu, quo jubebatur eo temporis spacio eos ad causam agendam impelli. Donatistarum causam tenebant *Primianus* causæ Donatisticæ acerrimus propugnator, *Emeritus* Episcopus Cæsariæ Mauritaniae, *Gaudentius* Episcopus Tamugadensis, *Petilianus*. His addit *Papyrius Massonius* in actis tertiæ collationis pag. 537. *Montanum*, *Adeodatum*, & *Habet Deum cum Peregrino*, *Apto*, *Clarentio*, Coëpiscopis eorum. Inter Catholicos insigniores fuerunt *Aurelius* Carthaginensis Episcopus, *Alpius* Tecastensis, *Vincentius*, *Fortunatus*, *Fortunatianus* & *Posidius*, cum *Novato*, *Florentio*, *Maurentio*, *Bonifacio*, *Prisco*, *Severiano*, Coëpiscopis suis: Et qui primo commemorandus erat loco, *Augustissimus Augustinus*, apud Hipponem Episcopus Regius. Collationis objectum seu thesin controversam sistit hanc *Augustinus* brev. collat. pag. 686. *Tota causa in eo comprehensa fuit, ut ostenderetur (ab Episcopis Orthodoxis) Ecclesiam Catholicam, non esse partem Donati, sed illam potius, quæ per totum orbem fructificaret & cresceret incipiens ab Hierusalem, secundum sacram scripturam; nihilq; ei præjudicare, quicumque in ea mali fuissent, Divino in fine iudicio separandi.* Brevius: *Quæstio erat: num ex peccatis hominum Ecclesia Catholica illud detrimentum patiatur, ut ipsa sancta atque Catholica esse desinat.* Ita *Baronius* ad ann. Christi. 41. II. n. 28. Catholicos demonstrabant toleratos à bonis in Ecclesia malos, nec bonos malorum contagione pollutos, partim exemplis luculentis, *Prophetarum*, *Christi* & *Apostolorum*, partim similitudinibus Evangelicis, inter quas communissima de *zizania* & *tritico*, unde dissensio nata propter mundi nomen, quo Donatistæ volebant intelligi Ecclesiam, cum scriptum sit Matth. XIII. *ager est hic mundus, & multa testimonia protulerunt, quibus scriptura sacra mundum non nisi malos commemorasset: Sicuti est; qui dilexit mundum, non est charitas Patris in illo I. Joh. II. & cætera talia, ut quasi ex hoc ostenderet, mundi nomine, Ecclesiam significari minime potuisse.*

Con

Contra Catholici alia testimonia proferebant, quibus in bono mundi nomine positum ostenderetur, sicuti est; Deus erat in Christo mundum sibi reconcilians I. Corinth. V. & cetera hujusmodi, ubi ostenderetur Ecclesia, quoniam ipsa utiq; per Christum reconciliatur Deo. Regerebant Donatistæ: Contagium peccatorum nova indies capere augmenta, malis in Ecclesia toleratis. Eos, qui consortia impiorum amant, vel communicant eorum sceleribus, cum illis etiam impingere & ruere, quod Iudæis acciderit consortio Israelitarum. Respondebant Catholici, ignoratis peccatis alienis neminem maculari posse, sicut pisces latentes in fluctibus, quamvis jam inter retia, non vident piscatores, sic latentes malos in Ecclesia nescire Sacerdotes, & ab eis minimè pollui. Concludebant: Malos in Ecclesia sic non esse permixtos, ut quamvis debeat vigilare Ecclesiæ disciplina, ad eos non solum verbis, sed etiam excommunicationibus & degravationibus corripiendos, tamen non solum in ea latentes nesciantur, sed plerumq; propter pacem unitatis, etiam cogniti tolerantur. Vid. August. Brev. coll. c. I cum Don. Tom. VII. capp. VIII. IX. X. Urgebant præterea Donatistæ; confiteri se in Symbolo Apostolico unam Ecclesiam: Atqui per Catholicorum sententiam duas introduci; Id quod sit *ἀόυστατος*, Minimè omnium (ita vicissim Catholici) sed eandem ipsam unam, sanctam Ecclesiam, nunc esse aliter, tunc autem aliter futuram, nunc habere malos mixtos, tunc non habituram; sicut nunc mortales, quod ex mortalibus constaret hominibus, tunc autem immortales, quod in ea nullus esset vel corpore moriturus. Dictum etiam est, de homine exteriori & interiore, quæ cum sint diversa, non tamen dici duos homines, quanto minus dici duas Ecclesias, cum iidem ipsi, qui nunc tolerant permixtos malos, & resurrecturi moriuntur, tunc nec mixtos malos habituri sint, nec omnino morituri. De ipsa quoque numero, quoniam Donatistæ scripturarum testimonio, unam Ecclesiam commendarunt, velut contra duas quas Catholicos affirmasse jactabant, responsum est à Catholicis: Etiam multas Ecclesias in scripturis inveniri dictas, & septem ad quas Iohannes scribit, quæ tamen multe, illius unica membra esse intelligerentur; ut hinc appareat, multa

mi-

minus sibi debere objici duas, cum eandem ipsam dixerint non talem nunc esse, qualis in resurrectione futura esset, quandoquidem Apostolicis literis non objiciantur multæ, ex quibus ipsis una constaret. Nempe Donatistæ olim Catholicis objiciebant, quod duas facerent Ecclesias; sed responderunt Catholici, se tantum distinguere partes, quia aliter boni, aliter mali ad Ecclesiam pertinerent: Bonos enim esse partem interiorem & quasi animam Ecclesiæ; malos esse partem exteriorem & quasi corpus. Hunc sensum ex Augustino repetit ac probat Bellarminus lib. III. de Ecclesia cap. IX. p. 74. H. 275. A. his verbis: In collatione tertie diei refert Augustinus, Donatistas coactos fateri esse in Ecclesia bonos & malos, prolata à Catholicis illa parabola de reti pisces bonos & malos congregante: sed dixisse adhuc Donatistas, tantum occultos malos esse in Ecclesia; sicut in reti, dum est in mari non discernuntur à piscatoribus pisces boni à malis, sed in littore discernuntur, & mox separantur. Ad hoc autem dicit respondisse Catholicos, propterea Ecclesiam comparatam etiam esse arce, in qua discernuntur paleæ, à frumento, immò magis apparent paleæ, quam frumenta: & etiam Arce Noë, in qua etiam post egressum corvi, quo significantur heretici, adhuc remanserunt palam animalia munda & immunda. Addit etiam Augustinus, quod cum calumniarentur Donatistæ, Catholicos duas Ecclesias facere, unam in terris, que haberet bonos & malos: alteram in calis, que non haberet, nisi bonos: Responderunt Catholici, se non duas Ecclesias facere, sed distinguere duo tempora Ecclesiæ: Eandem, inquit, ipsam unam & sanctam Ecclesiam dixerunt nunc esse aliter, tunc aliter futuram, nunc habere malos mixtos, tunc non habituram. Sicut non idem duo Christi sunt, quia aliquando mortalis aliquando immortalis fuerit Christus. Hæc ex Augustino Bellarminus. Hoc observare velim Illos, qui in doctrina nostra sugillant, quasi fingamus duas Ecclesias, unam veram, quæ sit congregatio sanctorum, & alteram externam, quæ nomine tantum sit Ecclesia, & in hac bonos malosque inveniri. Verum non duplicamus Ecclesiam; neque duas ejus species comminiscimur.

sed unam eandemq; dicimus considerari, vel *ἕσως* & quoad essentiam seu communionem, vel *ἕξως* & quoad existentiam, seu externam communionem. *Priori modo* considerata constat vivis duntaxat membris; *posteriori autem modo* admixta simul habet membra mortua. Scimus *Donatistas* hunc errorem fovisse; *Ecclesiam* periisse de cæteris gentibus, & *in sola Africa* remansisse. Hæc nos non tangunt. *Ecclesiam* in toto mundo, in quibusvis Ecclesiis particularibus Christo colligi, nec certo vel loco, vel genti astrictam, asserimus. Non superbimus *Ecclesiæ* titulo, absq; doctrinæ Apostolicæ consensu. Nec consistit veritas in externa quantitate. *Quicumq;* enim de ipso capite (Christo) ab *Scripturis sanctis* dissentiunt, etiamsi in omnibus locis inveniantur, in quibus *Ecclesia* designata est, non sunt in *Ecclesia*, Augustinus inquit lib. de unit. Si autem *Ecclesia Christi*, *Judice Eodem*, *canonicarum Scripturarum Divinis* & certissimis testimoniis in omnibus designata est, sufficit nobis. Ergo in *Scripturis sanctis* *Canonicis* eam requiramus non in terrarum locis vel angustiis vel spaciosis.

VI. Donatistarum confu- sionem.

OMnem moverunt lapidem *Impp. Constantinus, Constantinus, Valentinianus, Honorius* aliiq; , quo ad pacem & concordiam reducerentur *Donatistæ*. Tentarunt hanc factis ac verbis, tum amicis, tum seriis. Inprimis Imperator *Honorius* severas contra Eosdem tulit leges, quæ tantam habuerunt vim, ut non pauci *Donatistarum* sectæ valedixerint, & ad *Ecclesiam Catholicam* redierint. Ita enim *Augustinus* refert epistola L. ad *Bonifacium*: *Iam* verò, quum ipse leges venissent in *Africam*, præcipue illi, quæ querebant occasionem, aut servitiam furentium, metuebant, aut suos verecundabantur offendere, ad *Ecclesiam* continuo transierunt — adeo ut magna agmina populorum vera mater (*Ecclesia*) in sinum reciperet, & populi per plurimas *Africa* regiones ab illa perditione liberati ad hymnos audiendos